

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
สำหรับผู้สูงอายุตำบลบ้านชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์
จังหวัดนครศรีธรรมราช

กัลยา สุทิน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

สำหรับผู้สูงอายุตำบลบ้านชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์

จังหวัดนครศรีธรรมราช

กัลยา สุทิน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

ปีการศึกษา 2551

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

**THE DEVELOPMENT OF COMMUNITY PARTICIPATION IN
WHOLE LIFE EDUCATIONAL MANAGEMENT FOR ELDERLY,
BANCHA-UAD SUB-DISTRICT, JULAPORN DISTRICT,
NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE**

KALAYA SUTIN

**Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the Master
of Education Degree in Educational Administration
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University
Academic Year 2008**

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต
สำหรับผู้สูงอายุ ตำบลบ้านชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ผู้วิจัย นางกัลยา สุทิน
สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์)
..... กรรมการ
(ดร.อารี สารีปา)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์)
..... กรรมการ
(ดร.อารี สารีปา)
..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระยุทธ ชาตะกาญจน์)
..... กรรมการ
(นายสุรศักดิ์ อนันต์)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีระยุทธ ชาตะกาญจน์)

.....
(อาจารย์อำพล ศิริพันธ์)

คณบดีคณะครุศาสตร์

ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

วันที่ 24 เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2551

บทคัดย่อ

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับผู้สูงอายุ ตำบลบ้านชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
ผู้วิจัย	นางกัลยา สุทิน
สาขาวิชา	การบริหารการศึกษา
ประธานอาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ ดร.อารี สาริปา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ ตำบลบ้านชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้มีส่วนร่วมประกอบด้วย เจ้าหน้าที่การศึกษานอกโรงเรียน เจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล สภาวัฒนธรรมเจ้าอาวาส คณะกรรมการชมรมผู้สูงอายุและผู้นำชุมชน รวมทั้งสิ้น 15 คน การดำเนินการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยใช้วิธีการสนทนากลุ่มและการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์สรุปประเด็นเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การใช้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นการวางแผนการทำงาน ขั้นการดำเนินการและติดตามผล ขั้นสะท้อนผล/ปรับปรุงกิจกรรมการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ด้วยพื้นฐานความพร้อมของผู้มีส่วนร่วม ทำให้ผู้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น และสร้างความเข้าใจ จึงเป็นสิ่งที่ดำเนินการได้ง่ายต่อผู้วิจัย

1. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนร่วมของชุมชน ทุกคนให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญในการทำกิจกรรมร่วมกันทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนการทำงานร่วมกัน และการดำเนินการร่วมกัน การตรวจสอบ การปรับปรุงและการพัฒนากิจกรรมร่วมกัน ส่งผลให้เกิดการทำงานร่วมกัน ผสมผสานไปได้ดีทุกคน “ร่วมรับผิดชอบและรับชอบ” การทำกิจกรรมอยู่ภายใต้พื้นฐานของความสัมพันธ์ที่สมภาคและเท่าเทียมกัน และผู้มีส่วนร่วมเห็นความสำคัญเห็นประโยชน์ของการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้การทำงานที่มีกิจกรรมหลากหลายเกิดพลังการขับเคลื่อนการทำงาน และพลังที่ช่วยหนุนเสริมในการขับเคลื่อนกิจกรรมของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

2. ผลที่เกิดขึ้นกับผู้รับบริการ “ผู้สูงอายุ” พบว่าการจัดกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิตโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ทำให้เกิดการรวมกลุ่ม

ของผู้สูงอายุในพื้นที่เป็นทางการมากขึ้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุด้วยกันมีมากขึ้นการทำกิจกรรมร่วมกัน เป็นการสร้างความรักความผูกพันเกิดความรู้สึกที่ดีต่อกัน เข้าใจกันและเกิดความเอื้ออาทรกันภายในกลุ่มผู้สูงอายุ สรุปผลการดำเนินการได้ 4 ด้านดังนี้

2.1 ด้านสุขภาพกาย (Physical Domain) กลุ่มผู้สูงอายุมีทักษะและความเข้าใจในการออกกำลังกายท่าต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุ ตลอดจนวิธีการดูแลตนเองในการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์และเหมาะสมกับวัยของผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น การจัดกิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ ด้านสุขภาพกายพบว่าผู้สูงอายุเกิดการรวมกลุ่มในการออกกำลังกายเพิ่มมากขึ้น

2.2 ด้านจิตใจ (Psychological Domain) การปฏิบัติธรรมในวันพระ โดยฝึกการสวดมนต์นั่งสมาธิ ส่งผลให้เกิดความสงบด้านจิตใจ การฟังธรรมะในวันพระ ทำให้การดำเนินชีวิตเกิดความสุขทางใจต่อผู้ปฏิบัติ

2.3 ด้านอาชีพ (Career Domain) เกิดการรวมกลุ่มเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ไว้จำหน่ายของชมรมผู้สูงอายุ เช่น การทำเครื่องหอม การทำพืชมเสนน้ำ การทำดอกไม้จันทน์

2.4 ด้านสังคม (Social Domain) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและเพื่อนผู้สูงอายุด้วยกัน ทำให้นำความรู้ไปช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นได้ เช่น การช่วยเหลือศพผู้ยากไร้ การทำกิจกรรมเพื่อนเยี่ยมเพื่อนทำให้เกิดการช่วยเหลือผู้สูงอายุด้วยกันทั้งด้านวัตถุสิ่งของและการแสดงน้ำใจที่รักเอื้อเฟื้อต่อกันส่งผลให้เกิดความรักและสามัคคีต่อกันในกลุ่ม

3. ผลที่เกิดขึ้นกับองค์กร โดยเฉพาะหน่วยงาน ศูนย์การศึกษาอนุเคราะห์ และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เกิดความสัมพันธ์อันดีกับผู้มีส่วนร่วม ส่งผลให้การจัดกิจกรรม มีประสิทธิภาพต่อผู้รับบริการ “ผู้สูงอายุ” เกิดผลในเชิงบวกต่อองค์กรและสร้างความเชื่อมั่นในการทำงานร่วมกันของชุมชนที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุได้ดีระดับหนึ่ง

ABSTRACT

The Title	The Development of Community Participation in Whole Life Educational Management for Elders, Bancha-uad Sub-district, Julaporn District, Nakhon Si Thammarat Province
The Author	Mrs. Kalaya Sutin
Program	Educational Administration
Thesis Chairman	Associate Professor Dr. Maitree Jantra
Thesis Advisors	Assistant Professor Nilarat Nawakitpaithun Dr. Aree Saripa

---

The objective of this research was to develop the community participation in Whole Life Educational Management for Elders, Bancha-uad Sub-district, Julaporn District, Nakhon Si Thammarat Province. The Participants composed of the officers of informal schools, officers of sub-district health center, cultural council, the abbot, the committee of elders association and community leaders, totally 15 persons. The data were collected by group discussion, and participated observation, data were analyzed by content analysis.

The results of research study revealed that the participation of community in all process of work i.e. process of work planning, process of procedure and consequence following results effecting, to improve an activities for whole life educational management based on readiness of participants, the participants had satisfied activities by motivation and understanding promotion, those were very easy for the researcher's working.

1. The consequence had taken place with community participants, all had co-operation and considered the importance in every stage of activity participation, started at planning of work participation, taking the proceduration together, investigation, the improvement and development of activities together, resulted in having a good team work, all had responded together, the activities were based on equal relationship, the participants were helpful in activities practice together, as a result, they got a variety of activities, and had power in work moving, and activity moving of elders with continuous performance.

2. The consequence that had taken place with the target group of recipients "elders" revealed that the activity practice of whole life education by the procedure of community participation, from the activity practice for elders to make a group gathering of elders in the more formal area. There was more interaction between elders and activity practice together, there was a good relationship with understanding together within elders group. The procedure was concluded into 4 aspects as follows.

2.1 Physical Domain: The elders group had skill and understanding for exercise in many styles appropriate for their age, throughout the ways to take care of themselves in eating food which was good for the health of elders. The arrangement of activities for elders in physical domain revealed that the elders gathered more for grouping exercise.

2.2 Psychological Domain: practicing the Dhamma on holy days by praying, Meditation, as a result, they had calm mind. Listening to Dhamma on holy days gave them a good way of living and became happy.

2.3 Career Domain: gathering for production of elders association ex. Smell product, fluid boreal making, Sandal flower making handicraft.

2.4 Social Domain: receiving useful information for themselves and their old friends, helping themselves and others by knowledgeable information, ex. to help the parentless dead, visiting each other, as a results, there was love and unity in the group.

3. The result had taken place in organization especially work unit, informal education center and self study, Julaporn district, had a good relationship between participants, as a result, there were good activities towards recipients “elders” and there was a positive result towards organization and built confidence in community working together which resulted in life quality development of elders at a good level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาช่วยเหลือให้คำแนะนำจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี จันทรา ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ และดร.อารี สาริปา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ให้คำแนะนำ ปรีกษา ตรวจสอบคุณภาพของ เครื่องมือ ตลอดจนกระบวนการวิธีการและหลักการวิจัยนำมาใช้ในการทำงานวิจัยกับชุมชนครั้งนี้ และขอขอบคุณผู้ช่วยนักวิจัย นางกิริยาลักษณ์ สงมรงค์ นางปราณี อุ้ยสั่ว และบุคลากรของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภออุพาดภรณ์ ที่ช่วยเหลือและให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติการวิจัยในพื้นที่ ตลอดจนตรวจเอกสาร ความถูกต้องด้านการเขียนเนื้อหาและ การใช้ภาษา และคอยให้กำลังใจในการดำเนินวิจัยครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือเป็นอย่างดีจากผู้มีส่วนร่วมในการทำวิจัยชุมชนในพื้นที่บ้านชะอวด และผู้สูงอายุที่ได้ให้ความร่วมมือการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ประสบผลสำเร็จ

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณพี่และเพื่อนๆ ที่มีอาจกล่าวนามได้ทั้งหมดที่ได้ช่วยเหลือ สนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา หากวิจัยฉบับนี้มีความดีและเป็นสารประโยชน์ต่อ การนำไปพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแต่บิดามารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้

กัลยา สุทิน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ณ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	7
ความหมาย หลักการ และแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	7
ระเบียบวิธีของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	16
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม	22
แนวคิดการจัดการศึกษาตลอดชีวิต	26
ความหมายการจัดการศึกษาตลอดชีวิต	26
แนวคิดการจัดการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้สูงอายุ	28
แนวคิดการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนสำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้สูงอายุ	29
ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	29
การพัฒนาการของผู้สูงอายุในแต่ละด้าน	32
ด้านสุขภาพกาย	32
ด้านจิตใจ	37

ด้านอาชีพ.....	41
ด้านสังคม.....	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ.....	47
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ.....	55
ศึกษาบริบทชุมชน	55
การคัดเลือกชุมชน	56
เตรียมการเข้าสู่ชุมชน	56
การเตรียมคนและประสานงานเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วม.....	56
ระยะที่ 2 ระยะดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	58
การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ.....	59
การดำเนินงานวิจัย.....	60
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	60
การตรวจสอบข้อมูล	60
การวิเคราะห์ข้อมูล	61
ปฏิทินการทำงาน.....	61
กรอบความคิดการวิจัย.....	64
4 ผลการดำเนินงาน	65
ระยะที่ 1 ขั้นเตรียมการ.....	65
ศึกษาบริบทชุมชนบ้านชะอวด	65
คัดเลือกชุมชน.....	71
เตรียมการเข้าสู่ชุมชน	71
เตรียมคนและประสานงานเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนร่วม	72

บทที่

ช
หน้า

ระยะที่ 2 ขั้นการดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	73
ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตให้กับผู้สูงอายุ... 73	
ด้านสุขภาพกาย.....	73
ด้านจิตใจ	80
ด้านอาชีพ.....	84
ด้านสังคม.....	89
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	94
สรุปผลการวิจัย	94
อภิปรายผล	99
ข้อเสนอแนะ	105
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	110
ภาคผนวก ก ภาพกิจกรรมและสถานที่ในการวิจัย	111
ภาคผนวก ข รายนามผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย.....	118
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	120
ประวัติผู้วิจัย	123

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	วงจรถูกคุณภาพเคมมิ่ง.....10
2	วงจรแบบขดลวด PAOR.....11
3	กรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการ.....19
4	กรอบความคิดการวิจัย.....64
5	แสดงที่ตั้งและอาณาเขตตำบลบ้านชะอวด อำเภอจุฬาภรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช 69